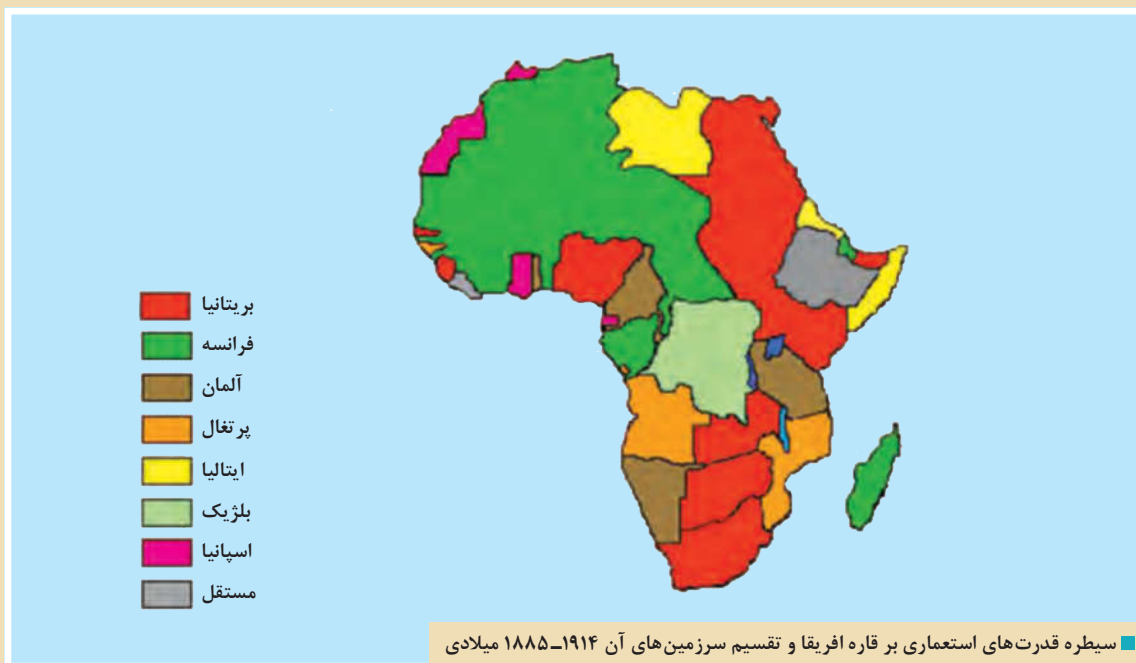

درس سوم نمونه‌های فرهنگ جهانی ۱

ویژگی‌های جامعه تغلب از نظر فارابی را بنویسید

ابونصر محمد فارابی (۳۳۰ - ۲۶۰ هـ.ش) در گونه‌شناسی جوامع، یکی از انواع جوامع جاهلی را جامعه «تغلب» می‌نامد. او در تعریف این نوع جامعه می‌نویسد: در جامعه تغلب، ^۱ مردم برای غلبه یافتن بر سایر ملت‌ها با یکدیگر همکاری می‌کنند و این هنگامی پیش می‌آید که همه آنها، شیفته غلبه بر اقوام و ملل دیگر باشند. ^۲ هدف این مردم * ^۳ خوار و مقهور کردن دیگران است. آنها نمی‌خواهند ملت مقهور، مالک جان و مال خود و... باشد. چنین افرادی ^۴ دوست دارند بر یکایک مردم جامعه خود نیز چیره شوند ولی از آنجا که در یک جامعه مردم برای بقای خود، غلبه ^۵ بر اقوام دیگر و جلوگیری از غلبه اقوام دیگر بر خود به هم نیازمندند، ناچارند از چیرگی بر یکدیگر خودداری کنند. ^۶ [چنین مردمی گمان می‌برند که فقط آنان خوشبخت، پیروز و مورد رشک دیگران اند (و باید باشند) و از همه جوامع ^۸ دیگر برترند. آنها مردم جوامع دیگر را خوار و بی‌ارزش می‌شمرند. این گونه اندیشه‌ها در آنان حس خودخواهی را ^{۱۰} تقویت می‌کند. پس، همواره می‌خواهند دیگران آنان را ستایش کنند. ^{۱۲} گمان می‌برند که ملت‌های دیگر نتوانسته‌اند به موقعیتی که آنان به دست آورده‌اند، برسند و اصولاً چنین سعادت را نمی‌شناسند.]

آیا فارابی با این توضیحات، آرمان و ارزش اجتماعی برتر جامعه تغلب را به شما معرفی کرده است؟ آیا چنین فرهنگی در محدوده مرزهای جغرافیایی و قومی خود باقی می‌ماند؟ اگر چنین فرهنگی در راه جهانی شدن قدم بگذارد، چه آثار و نتایجی در پی دارد؟

↑* چرا مردم در جامعه "تغلب" از چیرگی بر یکدیگر خودداری می‌کنند؟

↑* چه نوع اندیشه‌هایی در جامعه "تغلب"، باعث تقویت حس خودخواهی در افراد آن جامعه می‌شود؟

جهان‌گشایی و امپراتوری

در طول تاریخ فرهنگ‌هایی از مرزهای جغرافیایی خود عبور کرده و به سوی جهانی شدن گام برداشته‌اند. برخی از آنها فرهنگ سلطه و استکبار بوده‌اند. عملکرد فرهنگ سلطه در گذر تاریخ چگونه بوده است؟ نمونه‌های مختلف این فرهنگ کدام‌اند؟

فتوحات اسکندر
مغول‌ها
استعمار انگلیس

جهان‌گشایی - امپراتوری - امپریالیسم - استعمار

برخی فرهنگ‌ها و جوامع، سلطه بر دیگر جوامع را ارزش اجتماعی برتر می‌دانند. در گذشته تاریخ، فرهنگ سلطه و استکبار، امپراتوری‌های بزرگی به وجود آورده است. امپراتوری و شاهنشاهی در زمان‌های گذشته، چگونه شکل می‌گرفت؟ امپراتوری و شاهنشاهی از طریق کشورگشایی و با قدرت نظامی و حضور مستقیم سربازان پیروز شکل

می‌گیرد.

جهان‌گشایی و امپراتوری چه پیامدهایی داشت؟

جهان‌گشایی و امپراتوری اغلب با کشتار و خسارت‌های انسانی و اقتصادی فراوان همراه بوده است. اسکندر تخت جمشید را به آتش کشید. مغولان برخی شهرها را از دم تیغ گذراندند و حیوانات آنها را نیز نابود کردند.

مثال

بخوانیم و بدانیم

در نتیجه تهاجم مغول، شهری که چشم و چراغ تمام ماوراءالنهر و مکان اجتماع فضلا و دانشمندان بود، آن‌چنان ویران گردید که فراریان معدود این شهر جز جامه‌ای که بر تن داشتند چیزی دیگر نتوانستند با خود برند. یکی از اهالی بخارا که پس از آن واقعه جان سالم به در برده و به خراسان گریخته بود؛ چون حال بخارا را از او پرسیدند؛ جواب داد: «آمدند و کردند و سوختند و کشتند و بردند و رفتند».

جماعت زیرکان که این تقریر شنیدند، اتفاق کردند که در پارسی موجز تر از این سخن نتواند بود.

(تاریخ جهانگشای جوینی)

آیا غلبه نظامی همواره با غلبه فرهنگی همراه است؟ توضیح دهید **خیر**

آیا غلبه نظامی همواره با غلبه فرهنگی همراه است؟ (در تاریخ اقوامی بوده‌اند که با قدرت نظامی بر دیگر اقوام تسلط پیدا کرده‌اند. غلبه نظامی گرچه به حضور مستقیم مهاجمان در مناطق جغرافیایی مورد تهاجم منجر می‌شود، همواره گسترش فرهنگی آنها را به دنبال نمی‌آورد)

■ بنا و سنگ‌نوشته‌ای به خط یونانی به جا مانده از سلوکیان، حضور نظامی سلوکیان در ایران منجر به بسط فرهنگی آنان نشد.

- یک جامعه پس از شکست نظامی از جامعه دیگر، آیا می‌تواند مجدداً استقلال خود را بدست آورد؟
- 1 قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد، اگر هویت فرهنگی‌اش را حفظ کند با ضعیف شدن
- 2 تدریجی قدرت نظامی مهاجم، می‌تواند استقلال سیاسی خود را به دست آورد و اگر فرهنگی غنی و قوی داشته باشد، می‌تواند گروه مهاجم را در فرهنگ خود هضم کند و به خدمت گیرد.

ایرانیان باستان فتوحاتی فراتر از مرزهای جغرافیایی‌شان داشتند اما جهان‌گشایی‌ها به جهانی

شدن فرهنگ آنان منجر نشد. چرا امپراتوری مغول، تبدیل به فرهنگ جهانی نشد؟

مغولان نیز با قدرت نظامی خود مناطق وسیعی از جهان را تصرف کردند ولی فرهنگ آنها، قومی و قبیله‌ای بود و شایستگی‌های جهانی شدن را نداشت. آنان به سرعت تحت تأثیر فرهنگ‌هایی قرار می‌گرفتند که به لحاظ نظامی از آنان شکست خورده بودند. این‌گونه بود که امپراتوری مغول در چین، هند و ایران تحت تأثیر فرهنگ‌های اقوام مغلوب، هویتی چینی، هندی و ایرانی پیدا کرد و به صورت سه حکومت مستقل درآمد.

■ غازان خان در حال قرائت قرآن، او هفتمین ایلخان از سلسله ایلخانیان ایران بود که به اسلام روی آورد و اسلام را دین رسمی اعلام کرد.

■ به دستور غازان خان شهادتین (لا اله الا الله، محمد رسول الله) بر دو سوی سکه‌ها ضرب شد.

■ تصاویر مسجدالاقصی و قبة الصخره در حاشیه دامن وزیر فرهنگ و ورزش رژیم اشغالگر صهیونیستی در جشنواره سینمایی کن. با هدف تأکید بر این ادعا که بیت المقدس، پایتخت تاریخی و همیشگی اسرائیل به شمار می رود.

■ مسجد جامع النوری و مناره الحدباء، نماد شهر موصل با سابقه تاریخی ۸۰۰ ساله که توسط داعش منهدم شد.

تحلیل کنید

به نظر شما فرهنگ سلطه به دنبال چه نوع تأثیرات فرهنگی بر جوامع مغلوب است؟ چرا؟

امپریالیسم و استعمار

منظور از فرهنگ غرب چیست؟

اروپا در پنج قرن اخیر، کانون شکل گیری فرهنگ جدیدی است که آن را به نام فرهنگ غرب می شناسیم. فرهنگ غرب در این مدت، اشکال مختلفی از سلطه را پدید آورده است. از سلطه غرب با نام هایی مانند امپریالیسم و استعمار یاد کرده اند. درباره این دو واژه چه می دانید؟

■ استفاده یک آمریکایی از کودک آفریقایی به جای صندلی

■ سربازان آفریقایی ارتش مستعمراتی فرانسه در آفریقا

تعریف امپریالیسم

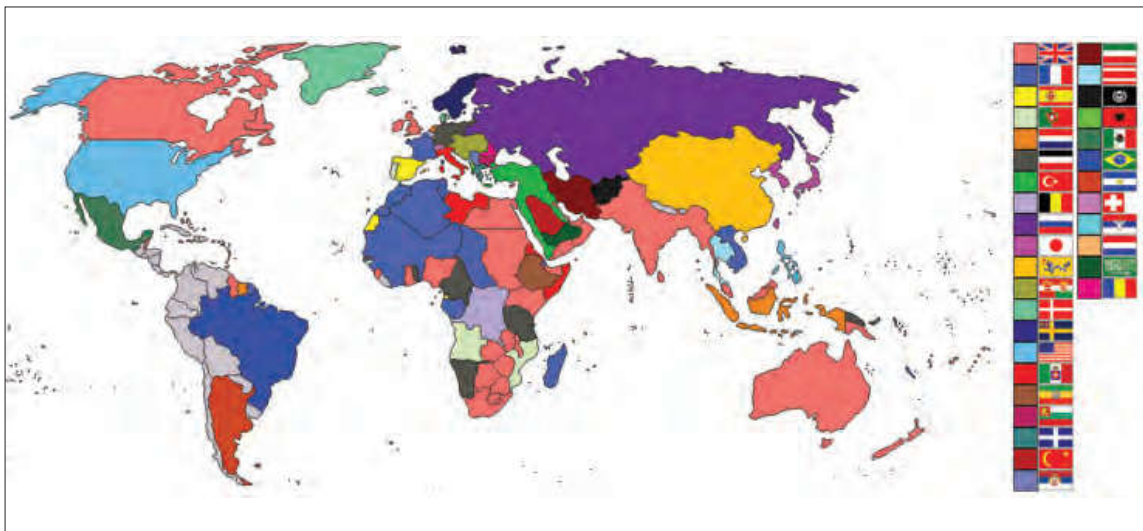
واژه امپریالیسم از امپراتوری گرفته شده است و به هر نوع سلطه‌ای گفته می‌شود. امپریالیسم

چه اشکال و انواعی دارد؟ **انواع امپریالیسم را نام برده و توضیح دهید**

- 1 **امپریالیسم سیاسی** با اشغال نظامی جوامع ضعیف شکل می‌گیرد.
- 2 در **امپریالیسم اقتصادی**، قدرت اقتصادی یک کشور، بازارها و مواد خام کشور دیگر را تصرف می‌کند.

- 3 در **امپریالیسم فرهنگی**، مقاومت فرهنگی منطقه‌ای که تحت تصرف اقتصادی یا نظامی جامعه‌ای دیگر قرار گرفته است، از بین می‌رود و قوم مغلوب، برتری فرهنگی جامعه مسلط را نیز می‌پذیرد. **استعمار را تعریف کنید**
- استعمار** به معنای اشغال یک سرزمین خارجی، با توسل به قدرت نظامی و سیاسی است. کشور فاتح را دولت استعماری و کشور به بند کشیده شده را مستعمره می‌نامند. **استعمار** نوعی جهان‌گشایی و امپراتوری است که از قرن پانزدهم توسط اروپاییان آغاز شد و در قرن نوزدهم به اوج رسید. در این مدت، تصرفات اروپاییان از ۳۵ درصد کره زمین به ۶۷ درصد رسید.

استعمار از چه قرنی، توسط اروپاییان آغاز شد و در چه قرنی به اوج خود رسید؟

■ نقشه مستعمرات در جهان، ۱۹۱۴
استعمار اروپائیان در کدام سده‌ها، بزرگترین برده داری تاریخ بشریت را بر پا کرد؟
موفقیت‌های استعمار، در قرن ۱۹ ناشی از چه بود؟
موفقیت‌های استعمار در این دوران ناشی از پیشرفت در زمینه‌های دریانوردی، فنون نظامی و اقتصاد صنعتی بود. **استعمار اروپایی در سده هفدهم و هجدهم میلادی بزرگ‌ترین برده‌داری**

تاریخ بشریت را برپا کرد. اروپائیان در هجوم به قاره آمریکا، برای تأمین سلطه خود، چه اقدامی انجام دادند؟
اروپاییان در هجوم به قاره آمریکا، برای تأمین سلطه خود، به نسل‌کشی دست زدند و شمار زیادی از ساکنان بومی را از بین بردند. آنها در یک دوره پنجاه ساله، پانزده میلیون سرخ‌پوست را نابود کردند و مناطقی نظیر **هائیتی**، **کوبا**، **نیکاراگوئه** و **سواحل ونزوئلا** را که تراکم جمعیتی بالایی داشتند، از جمعیت خالی کردند.

■ بنای یادبود تجارت برده و تندیس‌های به کار رفته در آن در امتداد جادهٔ بردگان در غرب کشور بنین در قارهٔ آفریقا؛ این بنا یادآور آفریقایی‌هایی است که در قرون ۱۶ تا ۱۹ میلادی ربوده و به غرب فروخته شدند.

بینیم و بدانیم

مستند «انگلیسی‌ها و تجارت برده» به بررسی تاریخ سیاه تجارت برده در انگلستان می‌پردازد. با تماشای این مستند به آثار و پیامدهای بزرگ‌ترین برده‌داری تاریخ، در اروپا و آفریقا پی می‌برید.

سلطهٔ جهان غرب بر کشورهای دیگر به سلطهٔ نظامی محدود نشد بلکه به مرور، اشکال جدیدی از آن پدیدار شد. **استعمار نو را توضیح دهید**

استعمار نو پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال‌طلبانهٔ کشورهای مستعمره، طی قرن بیستم به وجود آمد. در استعمار نو، کشورهای استعمارگر با استفاده از شرایط مساعدی که در دورهٔ استعمار ایجاد کرده‌اند، مجریان بومی و داخلی کشورهای مستعمره، برای رسیدن به اهداف

استعماری خود استفاده می‌کنند. **دولت‌های استعمارگر برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته، از چه چیزی استفاده می‌کردند؟**

دولت‌های استعمارگر برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته به خود، از کودتای نظامی نیز استفاده می‌کنند. **دو نمونه از کودتاهای موفق دوره استعمار نو در ایران را نام ببرید**

۲۸ مرداد ۱۳۳۲ محمد رضا پهلوی دو نمونهٔ موفق از کودتاهای استعمار نو به شمار می‌روند و کودتای آمریکایی - انگلیسی نوژه، که به قصد ضربه زدن به انقلاب اسلامی ایران طراحی شده بود، نمونهٔ شکست خوردهٔ این گونه کودتاهاست.

■ تبلیغات شرکت‌های تجاری در هند و نیجریه

۱- این توطئه در تاریخ ۱۸ تیرماه ۱۳۵۹ با همکاری عوامل داخلی و خارجی دشمن به قصد ضربه نهایی و قطعی به انقلاب اسلامی ایران طراحی شد. از آنجا که قرار بود این کودتا از پایگاه هوایی شهید نوژه همدان آغاز شود، پس از کشف و خنثی شدن به همین نام شهرت یافت.

در استعمار نو، کشورهای استعمارگر، چگونه کنترل بازار و سیاست های کشورهای دیگر را در دست می گیرند؟

در استعمار نو، کشورهای استعمارگر ¹ با اتکا به قدرت اقتصادی خود ² با استفاده از نهادهای سازمان های اقتصادی و سیاسی بین المللی ³ از طریق دولت های دست نشانده، کنترل بازار و سیاست کشورهای

دیگر را در اختیار می گیرد. **استعمار فرا نو را توضیح دهید**

در استعمار فرا نو، استعمارگران بیش از ابزارهای نظامی، سیاسی و اقتصادی از ابزارهای فرهنگی و علمی به ویژه رسانه ها و فناوری اطلاعات استفاده می کنند.

■ استفاده از ابزار رسانه ای در قالب بازی های رایانه ای؛ بازی رایانه ای که در آن حمله به ایران و مناطقی از تهران شبیه سازی شده است.

■ زبان فارسی پیش از آنکه هندوستان مستعمره انگلستان شود، دومین زبان رسمی و زبان فرهنگی و علمی این کشور بود. در سال ۱۸۳۶م، انگلیسی ها، زبان انگلیسی را زبان رسمی هند کردند.

در استعمار قدیم، استعمارگران حضور مستقیم و آشکار داشتند اما در استعمار نو، استعمارگران پنهان

و مجریان آشکارند. در استعمار فرا نو، استعمارگران و مجریان هر دو پنهان اند.

جهان غرب در استعمار فرا نو، هویت فرهنگی دیگر کشورها را هدف قرار می دهد یعنی چه؟
جهان غرب در استعمار فرا نو، هویت فرهنگی دیگر کشورها را هدف قرار می دهد؛ یعنی به عقاید، آرمان ها و ارزش های فرهنگ های دیگر هجوم می برد و باورها و ارزش های فرهنگی خود را تبلیغ و

ترویج می کند. **مردمی که برتری فرهنگی جهان غرب را پذیرفته باشند، هویت خود را چگونه بازیابی می کنند؟**

مردمی که برتری فرهنگی جهان غرب را پذیرفته باشند، هویت خود را در حاشیه جهان غرب ¹

جست و جو می کنند و به مسیری می روند که جهان غرب برای آنان ترسیم می کند. ²

گفت و گو کنید

مفاهیمی چون تهاجم فرهنگی، شیخون فرهنگی و ناتوی فرهنگی به کدام یک از مراحل استعمار مرتبط اند؟ به نظر شما کشور ما برای مقابله با این شکل از استعمار چه ظرفیت هایی دارد؟ **فرا نو**

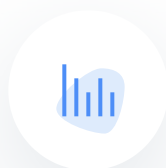
با هم تکمیل کنید

.....	ابزارها	انواع استعمار
استعمارگران حضور مستقیم	نظامی	استعمار قدیم
استعمارگران پنهان و مجریان آشکار	اقتصادی	استعمار نو
استعمارگران و مجریان بومی، هر دو پنهان اند	ابزارهای فرهنگی و علمی و رسانه ها و فناوری اطلاعات	استعمار فرا نو

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد